

giliae transacta, et ¹⁶³ ecce gravior unda, quasi de obice indignata, in quandam se voraginem circa oppositum ¹⁶⁴ animal collegit ¹⁶⁵, et hoc impetu sinuoso prorumpente, ad litus eum e regione aquarum transvexit. Ex terra factus, aridam ¹⁶⁶ ut a se alienam miratur; nullatenus contrariam naturæ aquam, utputa quæ eum extinguere non potuit, suspicatur, dum Creatori, sive ad vitam, sive ad mortem, ab utroque ¹⁶⁷ indifferenter serviatur. Insuper de rerum permutatione et unde has paciatur tenebras, qui clara die subierit undas, secum hæsitans longam, ¹⁶⁸ ordine transposito, pernitionis moram æstimat brevissimam, dum e converso breve omne delicio-

sum et longum ducatur omne periculosum. In se tandem aliquando reversus, domum regreditur, nuditatis suæ necdum memor. Ut genitus tamen recognitus, genitorum suscipitur ¹⁶⁹ amplexibus. Crastina illuxit dies, et velut emersus ab inferis, irruenti turba vallatur ut alterius seculi nuntius; quid secum ageretur, qualiter evaserit, percunctatur. Alter igitur salvationis modus, non minima inquisitione facta, ignoratur, nisi qui fide omnium concordanti ¹⁷⁰ verissimus probatur, quod nimirum illius meritis sit liberatus, cujus fuerit, mortalium destitutus auxiliis, singulariter commendatus

VARIÆ LECTIONES.

¹⁶³ deest 2. ¹⁶⁴ app. 2. ¹⁶⁵ a, se c. 1. ¹⁶⁶ deest 1. ¹⁶⁷ u. elemento 2. ¹⁶⁸ longo 1. ¹⁶⁹ g. stupentibus excip. 2. ¹⁷⁰ exundanti 2.

ANNO DOMINI MCXXXIV

MUNIO MINDONIENSIS

HUGO PORTUCALENSIS

IN GALLÆCIA EPISCOPI

ET

GERARDUS PRESBYTER

NOTITIA

(ANTONIO *Bibliotheca Hispana vetus*, t. II, p. 19)

Inter insignia veteris historiæ nostratis monumenta præcipuo quodam loco habita semper fuit *Compostellanæ Ecclesiæ Historia*, cujus auctores fuere Munio, Mindoniensis, et Hugo Portucalensis sedium in Gallæcia episcopi, cum Gerardo presbytero. Munius, alias *Martinus* (quod idem nominis est, sicut et Nunnus, sive Nonnius, vulgo inter nos *Nuno*, adnotantibus originum nostrarum vindicibus (1), ex thesaurario Compostellanæ Ecclesiæ factus Mindoniensis præsul, capellanus et a secretis fuisse dicitur Alphonso regi VII, *Imperatori* cognominato, instrumenti cujusdam testimonio (2) cui ita se subscripsit: *Munio Mondoniensis episcopus et capellanus regius notavit*. Anno scilicet 1126. Idem pars fuit regis adversus Saracenos expeditionis circa annum 1130 factæ: cui inter alios, ut moris fuit, episcopos interfuisse ipsum observavit Prudentius Sandovalius in hujus regis Alphonsi VII Historia (3),

B sub nomine tamen Vallobricensis episcopi, quod idem esse ait ac Mindoniensis. Vere enim locus, ubi ædificata urbs fuit, Vallibriensis (4), hodie *Valdeabria* dictus. Munius Alphonsius a nemine hic audit (5).

Hugo, item Portucalensis antistes, Gallus natione, ut creditur, tam ex hoc ejus quam ex Guilielmi cujusdam nomine, qui se, his diebus quibus Hugo sedem hanc tenuit, fratrem se episcopi cuidam instrumento subscripsit: de quo a Roderico da Cunha in Historia monemur Portuensium episcoporum. Idem enim est oppidum *Portucale* antiquum ab Idacio (6), et in Dulcidiano carmine episcoporum sui temporis memoratum, cum *Portu*, sive *Porto Lusitanorum*, cui urbi laudatus Hugo præfuit. Et hic ille est Hugo Portucalensis, quem hujus sæculi nugatores ante aliquot annos epistolæ cujusdam ad Mauricium archiepiscopum Bracarensem scriptæ

(1) Mariana lib. XVI, cap. 6. Colmenares *Historia de Segobia*, pag. 282.

(2) Ægidius Gonzalez Davila in *Theatro Eccl. de Mondoñedo*, pag. 421.

(3) Fol. 146, pag. 2.

(4) Davila ubi proxime, pag. 407 et 412. Jeps

Hist. de la orden de S. Benito, cent. 1.

(5) Pellizer en el *Memorial de los Saavedras*. Ægid. Gonzalez in *Theatro Compostell. Eccles.*, cap. 9, pag. 44. Zurita, lib. 1, cap. 39.

(6) In Chron. sub Marciani imperio.

auctorem finxere (7), ut de prædicatione Jacobi apostoli, Petri Ratensis vicariatu per Hispanias, quidquid in mentem iis venerat pro certo venditarent.

His duobus accessit operæ supplementum Girardus, et ipse Gallus, Compostellanæque Ecclesiæ canonicus, et ad Sanctæ Anastasiæ sacram ædem parochus, Didaci Gelmiri archiepiscopi Compostellani, summi illius ætatis viri, familiaris : qui in prologo illius partis quam conscribendam susceperat, eidem Didaco antistiti, cujus vere jussu et auspiciis totum opus cœptum et absolutum fuit, directæ, quibus id auctoribus acceptum ferri deberet noluit posteros ignorare. *Tuæ igitur sanctitatis, ait, hortatui obsequentes, reverendissime pater Didace secunde (8), S. Jacobi antistes (9), præcedentis libri seriem ex parte contexere studuimus. Ejusdem namque libri præcedentia Munio Mindoniensis, et Hugo Portugalensis episcopi, viri scilicet prudentes ac reverendi, scripserunt.* Quæ Girardi verba exscripsit e codice quodam hujus historiæ manu exarato laudatus nuper Rodericus Cunha; eademque ex alio collegii majoris Salmantini S. Salvatoris de Oviedo nuncupati, Joannes Vasæus de tribus his auctoribus prodidit (10). Quos quidem ignoravit Prudentius Sandovalius, dum Alonsum (*Alonem dicere debuit*) grammaticum, cujus in ea mentionem ait haberi, auctorem hujus historiæ suspicatus fuit (11). Cujus et aliud exemplum in bibliotheca Ecclesiæ Toletanæ asservatum novimus. *Continet ea (ut Vasæus inquit) primordia, successus, incrementa Ecclesiæ Compostellanæ; in qua plurima scitu digna se reperisse ait, quæ suis locis ponere cogitabat.* Videri possunt de ea Morales lib. ix, cap. 7 (12), et Sandovalius in Historia regis Alphonsi VII (13) et Ramirezius ad Luitprandi Pseudo-Chronicon (14) : qui tribus eam constare partibus docet, primæ duobus episcopis, secundæ tertięque Girardo auctoribus.

Annales ne iidem Compostellani sunt, quibus non semel Morales utitur (15)? Vix credo, cum Annales Compostellanæ Ecclesiæ qui initio libri privilegiorum

(*Tumbos dicunt*) ejusdem leguntur, alio loco totidem verbis laudet : quos *Annales quosdam breviores*, indictos *Compostellanos* (16), quod in libro ejus Ecclesiæ ab eo reperti essent, non *historiam Compostellanæ Ecclesiæ*, quam suo nominae appellare consuevit, existimamus. Hanc potius significare nobis videtur, cum lib. xvii, cap. 20, *archiepiscoporum Compostellanorum antiquioris historiæ* meminit.

Iriensis quoque Ecclesiæ historiæ quamdam vulgaris linguæ circumferri manu exarata legimus (17); sed ea nihil ad Compostellanam de qua agimus pertinet; quantumvis Irienses origines, unde Compostella derivavit, hæc prodat. Fere latet adhuc antiquum hocce ac pretiosissimum historiæ monumentum, paucis olim visum; qui tamen inde ad areolas suas quidquid observatione atque memoria maxime dignum fuit sese deduxisse aiunt, Vasæus nempe, Morales, Sandovalius, Joannes Tamaius, alique. Fere latere diximus; excusam enim jam fuisse hanc historiæ in libello supplici, sive memoriali, ut nos vocamus, confecto pro instruenda lite votorum S. Jacobi, hoc est, solutione ejus partis, quæ olim per totam Hispaniam voto promissa dicitur Ecclesiæ Compostellanæ S. Jacobi : admonuit nos D. Josephus Pellizerius, regius historicus (18), adjungens propria Pelagii Ovetensis episcopi manu scriptam sese habere.

Sed falsus fuit amicus noster, si de Historia Compostellana, qua de loquimur, excusam eam in laudato memoriali affirmat, et non de Iriensis Ecclesiæ Historia quam typis edidit memorialis auctor. Nec prætermittendum est in bibliotheca Olivariensi, quæ, ut credimus, hodie est in hortis marchionis del Carpio Matriti, hanc Historiam Compostellanam olim fuisse, quam tamen catalogus ms. quem penes nos habemus, ita per errorem appellat. *Chronica de España por el arzobispo D. Gi Almeirez, ubi ad oram notatur : Esta en Salamanca en el colegio de S. Salvador (19). Estan al fin las guerras de D. Fr. Berenguel. Es del archivo de la Iglesia de Santiago.*

Benedictinorum cœnobii : mox Cl. Florezius, t. XXIII, a pag. 317, e Compostellano codice vulgo *Tumbo negro* appellato.

(17) Sandoval *Observ. a los obispos*, pag. 219. Pellizer ad Dulcidii Chronicon, fol. 30. Tamaius in *Martyr. Hisp. Martii*, pag. 38 et 39.

(18) In lib. cui tit. : *Trofeo de la verdad de la historia*, fol. 34.

(19) In bibliothecæ comitis olim ducis Olivariensis catalogis a fratre Luca de Alahejos Escorialensi monacho anno 1625 confectis, ejusque manu exaratis, quos possidemus autographos, duobus voluminibus fol. sub litteris C. M. S. legitur in priore eorum, pag. 170 : *Chronica archiepiscopi Compostellani Ægidii Ramirez*, fol. C. 4. Et paulo inferius, pag. 171 : *Compostellana Historia incerti : ab anno 1327, vetusta nota in folio, C. 2*, abest tamen utrobique : *Esta en Salamanca, etc.* Item eodem volumine in *Indice materiarum*, verbo *España*, pag. 143 : *Chronica de Jacobo Gil Ramirez (pro Gelmiride, sive Gelmirez) arzobispo de Santiago : de las cosas que acontecieron en los tiempos antiguos. Tiene al cabo las guerras del arzobispo de Urgel (pro Berenguel) ms. fol. Latine C. 4.* Exstat hodie eadem Didaci Gelmiridis, sive, ut Hispani cognomina patronymica efferimus, *Gelmirez*, Compostellana Historia a triumviris Munione, Hugone et Gerardo conscripta, Salmanticæ in bibliotheca collegii Sancti Salvatoris Ovetensis, quam ad annum 1746 sæpius contrectavimus, bonamque descripsimus ejus partem,

(7) Vide Bivarium in Com. ad Dextri Chron. inter elogia, pag. 9.

(8) Cum primus fuerit episcopus Compostellanus Didacus hic Gelmirez, secundum idcirco vocat auctor, quia Ecclesiæ Iriensi, cui Compostellana subrogata fuit, paulo ante ista tempora Didacus alter Pelagii præfuerat.—Præfuit Iriensi Ecclesiæ Didacus, hujus nominis primus, cognomento *Pelagii*, ab anne 1070 ad 1088, in quo, ut habetur in Historia Compostellana (lib. i, cap. 2 in fin.) *a domno rege Adefonso (Castellæ, hujus nominis sexto) suis exigentibus meritis captus, spatio xv annorum permansit in vinculis.* Reliqua ejus acta videsis in Historia Compostellana a cl. Florezio, t. XX edita, et ordinatius apud eundem, t. XIX, a pag. 201.

(9) Jacobi, non Compostellæ antistitem similiter inscripsit se cuidam dedicationi apud Clunaciense monasterium Dalmacius hujus Didaci decessor; quod vide in *Theatro Compostellanæ Eccles. Ægidii Gonzalez*, pag. 42.

(10) In *Chronico Hisp.* cap. 4, num. 10.

(11) In *Histor. Alphonsi VI*, fol. 105.

(12) Fol. 232, pag. 2, et 241, pag. 1.

(13) Fol. 136 et 144.

(14) Pag. 453 edit. Antwerp.

(15) Lib. ix, cap. 7, fol. 241, et lib. xv, cap. 19 in fine.

(16) *Annales Compostellanos breviores* primus, ut puto, omnium vulgavit Franciscus Berganza monachus Benedictinus, t. II *Antiquit. Hisp. Matriti* 1721 e recenti eorum exemplo Matritensis Sancti Martini